

JOSEP MARIA MIRÓ GUIBERNAU, ARQUITECTE (1889-1966)

Francesc X. Puig Rovira

49

Josep Maria Miró Guibernau ha estat un dels fills de Vilanova que ha deixat una empremta més variada i permanent en la configuració física de la ciutat, principalment a la primera meitat del segle XX. Entre el gener de 1916 i la jubilació real, cap al 1955, fou arquitecte municipal, llavors l'únic, i des d'aquesta funció deixà una marca en l'evolució urbanística de Vilanova, com a autor del traçat i de la configuració de diversos carrers i d'elements complementaris, com les xarxes subterrànies de clavegueres i d'altres serveis. Al mateix temps fou l'autor dels projectes de dotzenes d'edificis, públics i privats. Alhora intervingué en els aspectes tècnics (en el sentit de tecnològics) de l'actuació municipal: informes, actuació en fets catastròfics, emergències, etc. Passejant pels carrers de Vilanova, naturalment pels que existien en el període esmentat, no pels oberts posteriorment -que són la majoria-, podem veure nombroses mostres de la seva actuació. En el cinquantenari de la seva mort, em proposo esbossar algunes dades de la seva vida i de la seva obra.

Josep Maria Miró Guibernau is one of the honorary citizens of Vilanova who left one of the most important and permanent mark in the physical configuration of the city, especially during the first half of the 20th century.

Between January 1916 and his retirement in 1955, Miró Guibernau was a municipal architect, the only one in town. Thanks to this position he left his mark on the urban evolution of Vilanova by authoring the urban planning and configuration of some streets and supplementary elements such as the sewage system and other services.

At the same time, he was the author of several projects concerning public and private buildings. He also intervened in technical aspects (in a technologic sense) concerning municipal intervention: reports, procedures in catastrophic events / catastrophe protocols, emergencies, etc.

If we walk some of the streets that were built during Miró Guibernau's time, we can observe many traces of his work. In the 50th anniversary of his death, I intend to outline some facts about his life and work.

ANTECEDENTS FAMILIARS

Josep Maria Miró Guibernau va néixer a Vilanova i la Geltrú el 24 de març de 1889, al carrer de l'Església, núm. 12. Era fill de Francesc Miró Lleó (Panxo) (Vilanova, 1854–1930), fuster, i de Francesca Guibernau Guansé (Vilanova, 1857-1935).

El seu pare, a la vegada, era fill de Jacint Miró Mayner (Vilafranca, 1817 – Vilanova, 1900), fuster d'ofici, que el 1860 obrí el teatre i lloc d'esbarjo Tívoli Villanovés, que funcionà fins al 1897. Estava casat amb Francesca Lleó Mussons. El matrimoni tingué vuit fills, tres dels quals moriren a la infància.

Entre els supervivents, Adela (Vilanova, 1848 – Barcelona, 1931), es casà amb Marià Hurtado Rusca (Barcelona, 1841–1907), impressor i litògraf, establert uns anys a Vilanova; foren els pares de l'advocat i polític Amadeu Hurtado Miró (Vilanova, 1875 – Barcelona, 1950). Una germana, Antònia (Vilanova, 1850 -1918), es casà amb Llorenç Pagès Batlle (Vilanova, 1847 –1921), propietari, confiter i xocolater; fou alcalde de Vilanova el 1878. Dos germans, més joves que Francesc, foren: Claudi (Vilanova, 1856 – Barcelona, 1904), mestre confiter, propietari d'una confiteria molt acreditada, La Palma, a la rambla de Barcelona, davant del teatre del Liceu; i Gaspar (Vilanova, 1859 – Barcelona, 1930), artista pintor reconegut, que pintà a Lyon, a París i a Venècia, a més de a Barcelona.

La mare era filla de Josep Guibernau Font (Vilanova, 1822-1899 aprox.), ebenista de professió, i de Gertrudis Guansé Puig (Vilanova, 1824–1885), germana del polític republicà vilanoví Miquel Guansé i Puig.

La família Miró Guibernau, que pertanyia a l'estament de la menestralia, relativament acomodada, era apreciada a Vilanova. A la planta baixa de la casa on nasqué el nostre personatge, hi tenia el taller d'ebenisteria el seu avi Guibernau; era el propietari de l'immoble. El mateix local passà a ser el taller de fusteria del seu gendre, Francesc Miró. L'immoble, amb el temps, havia guanyat superfície, amb la incorporació d'una casa veïna del carrer del Mig. Francesc Miró, un home afable, amic de tothom, era un soci fidel de l'Ateneu; el freqüentava regularment i a l'entitat s'encarregava de les feines del seu ofici. Moltes vegades fou proposat per a ser membre de la Junta, proposta que sempre topava amb la negativa més rotunda de la seva esposa. El 1901 fou candidat a regidor per la candidatura de la dreta; no resultà elegit; sembla que a ell li feia certa il·lusió, però que desistí per evitar un conflicte familiar.

El matrimoni Miró Guibernau tingué tres fills, Francesca (Francisqueta o Paquita) (Vilanova, 1881-1964), Albert (Vilanova, 1884–1885), mort a la infància, i Josep Maria (Pepe), nascut el 1889.

Aquest últim seguí l'ensenyament primari en una escola privada de Vilanova i la Geltrú,

en el grau superior, que cursà a l'escola pública que dirigia, des de novembre de 1889 fins al final del 1907, Joan Gomis Oromí, mestre competent i apreciat, i ja es manifestà com un estudiant avantatjat. La previsió que li tenien preparada els pares era seguir la professió tradicional i heretar el taller de fusteria, però la bona disposició mostrada per l'estudi i la influència tant del mestre Gomis com d'un familiar proper propiciaren que estudiés el batxillerat i que posteriorment seguís estudis superiors, concretament els d'arquitectura.

La seva germana Francesca es casà, el 1901, amb Sebastià Puig Guansé (Barcelona, 1852–1922), en segones noces del marit, amb el qual eren parents per via materna. Era cosí de la seva mare, tots dos fills de dues germanes, Guansé i Puig. Fou un “arreglo” en família, emmarcat en els costums de l'època; observem la diferència d'edat entre els dos cònjuges. Foren els meus avis. El matrimoni va tenir quatre fills; el segon, Sebastià Puig Miró era el meu pare. Per tant, Josep M. Miró, com a germà de Francesca, era oncle del meu pare. Sebastià Puig Guansé era enginyer de camins, canals i ports amb una trajectòria professional llarga i d'un nivell elevat. Entrà a formar de la família, en un moment que el seu jove cunyat i els seus sogres s'estaven plantejant el futur professional; no hi ha dubte que la seva experiència hi influí.

ELS ESTUDIS D'ARQUITECTURA

Josep Maria Miró cursà el batxillerat al Col·legi Samà de Vilanova, l'únic centre on es

podia seguir en aquell temps, dirigit pels pares escolapis. Fou un alumne aprofitat. En acabar-lo, es matriculà a l'Escola Superior d'Arquitectura de Barcelona. L'Escola estava ubicada en un recinte del segon pis de l'edifici de la Universitat de Barcelona, si bé no en depenia institucionalment, ja que els estudis superiors que impartia tenien un règim especial. Duraven cinc cursos, i culminaven en un treball de final de carrera. En aquell moment a l'Escola estudiaven al voltant d'un centenar d'alumnes; la promoció de Josep Maria Miró, que acabà la carrera el 1913, la formaven cinc alumnes. El director, entre 1901 i 1929, era Lluís Domènech i Montaner, un dels arquitectes més valorats del modernisme català, a més d'una primera figura de la política catalana.

Mentre estudiava, Josep Maria Miró residia a Barcelona, amb la seva germana i el seu cunyat. Si la destinació d'aquest, com a enginyer d'obres públiques, era fóra de Barcelona, vivia en una pensió; en l'època que estem considerant, passà uns anys a Logroño i uns altres a Madrid. Quan era estudiant, Miró manifestà afició per l'excursionisme, principalment pel de caire cultural, que fomentava la visita d'edificis i monuments. A Vilanova i la Geltrú fou soci de l'Ateneu i a Barcelona del Centre Excursionista de Catalunya. Participava regularment en les visites culturals i algunes vegades en l'organització. L'any 1911 fou secretari de la secció d'Arquitectura del Centre Excursionista de Catalunya, i el 1916 en fou president. El 31 d'octubre

de 1916 va donar una conferència a l'Ateneu de Vilanova i la Geltrú sobre el Monestir de Sant Cugat, com a preparació per a una visita que s'efectuà el 5 de novembre.

En acabar la carrera muntà el despatx d'arquitecte a Barcelona. La preocupació principal dels primers anys fou l'exercici professional; els escrits coetanis mostren el seu neguit per trobar feina. No era pas una època gaire propícia per als arquitectes. Un dels primers encàrrecs rebuts (1914) fou el projecte de l'habilitació per a hospital de Granollers de l'edifici d'un antic convent de caputxins; la seva actuació fou satisfactòria. També actuà com a arquitecte municipal del Figaró, al Vallès Oriental.

ARQUITECTE MUNICIPAL DE VILANOVA I LA GELTRÚ

El 1916 pogué entrar com a arquitecte municipal de Vilanova i la Geltrú. La plaça era ocupada des de 1880 per l'arquitecte Bonaventura Pollés Vivó (Barcelona, 1856 - Sevilla, 1918), d'ascendència vilanovina, que demanà la jubilació amb efectes des del 25 de gener de 1916. Llavors el consistori decidí convocar un concurs per cobrir la plaça interinament. Miró Guibernau hi participà i la hi fou adjudicada. Començà a exercir tot seguit. A final del mateix any es convocà un nou concurs per cobrir la plaça amb caràcter definitiu. S'exigia als concursants la presentació d'un projecte per a la construcció d'un mercat públic; hi participaren dos o tres candidats. La plaça fou adjudicada a

Miró Guibernau. La vinculació a Vilanova es convertí en definitiva el gener de 1917. S'hi desplaçava regularment dos dies a la setmana, i sempre que alguna necessitat ho exigia, però seguia tenint el despatx d'arquitecte a Barcelona.

A partir de 1916, les obres més importants de Miró com a arquitecte, en qualitat i en quantitat, estan localitzades a Vilanova i la Geltrú. Unes són ben visibles en una simple passejada per la ciutat, i unes altres no s'aprecien tan fàcilment, però es pot dir que, gràcies a aquestes actuacions, les passejades per la ciutat són possibles, ja que, com a arquitecte municipal fou l'autor de totes les actuacions en l'espai urbà, tant les situades en la superfície com en el subsòl: nombrosos edificis, el traçat dels carrers nous, la construcció i el manteniment de la xarxa de clavegueres i la supervisió de la xarxa subterrània de distribució d'aigua i de gas i dels punts de connexió. L'atenció continuada que hi prestà li donà un coneixement precís de la situació de tots els elements de les xarxes subterrànies. Sempre fou meticulós en l'elaboració dels projectes i en l'execució posterior.

Fou l'inspirador i l'executor de totes les facetes de l'urbanisme vilanoví durant mig segle. L'any 1917 projectà, per encàrrec de l'Ajuntament, la urbanització de Ribes Roges, amb un criteri de ciutat-jardí, força avançat en aquella època; és una de les primeres urbanitzacions d'aquest tipus aprovades a Catalunya. Els primers anys desenvolupà l'obertura

de diversos carrers ja previstos a l'anomenat eixample Gumà (1876), però no executats. Un d'aquests projectes fou la rambla Samà.

També és l'autor dels projectes de diversos edificis de titularitat pública. Un dels primers és el Pòsit de Pescadors (1922, acabat, i inaugurat tres anys més tard). A l'any 1977 es pretenia enderrocar l'edifici per substituir-lo per un de modern; gràcies a una campanya popular que s'hi oposà, s'aconsegüí que es mantingués la façana original, un exemple característic de l'obra de Miró. Altres edificis dignes d'esment són el Mercat Públic i el primer Grup Escolar (actual Pompeu Fabra), el qual és d'un estil arquitectònic noucentista en la línia dels grups escolars promoguts coetàniament per l'Ajuntament de Barcelona. El projecte fou encarregat el 1932, la primera pedra fou col·locada amb solemnitat el 14 d'abril de 1936, coincidint amb el 5è aniversari de la proclamació de la República, i fou inaugurat el 5 d'agost de 1941, acabada la Guerra Civil, durant la qual no se n'interrompé la construcció. Del Mercat Públic se'n començà a parlar l'any 1929, quan l'Ajuntament adquirí el terreny per construir-lo, i tot seguit col·locà la primera pedra; era en un moment àlgid del règim del general Primo de Rivera, i aquests actes s'han de situar en una perspectiva de propaganda política. El 1934 arribà la notícia d'un llegat de Cristòfol Soler Carbonell, un fill de Vilanova resident a la República Argentina, que en morir cedí els seus béns per a la construcció del mercat a la seva vila nadiua. La

Escoles Graduades (Grup Escolar, actual Pompeu Fabra). 1941

Pòsit de Pescadors 1922

notícia fou un incentiu per revifar la idea de construir el marcat, que des de feia cinc anys havia quedat esvaïda; malgrat haver estat col·locada la primera pedra, no s'inicià la construcció. El 1935, en el període de suspensió de l'Ajuntament constitucional després dels fets del 6 d'octubre, era alcalde el metge Josep A. Ribot Brunet, que féu tot el possible per desencallar el tema, aprovar el projecte, que tingué lloc el 12 de juliol de 1935, i tot seguit començar les obres, després d'haver trobar una forma de finançament provisional fins que s'aclarís l'abast del llegat de Soler Carbonell, del qual es tenia una informació poc concreta. El projecte de Miró Guibernau, que s'aprovà, és d'estil racionalista.

Vull comentar que el projecte del Mercat és molt treballat per part del seu autor, tant pel que fa al conjunt intern i extern de l'edifici, com a les dimensions i a la configuració interna i a les dimensions de la plaça que l'envolta, poc habituals quan fou projectada. La memòria del projecte analitza les necessitats reals de l'abastament de la població amb detall i amb un coneixement precís. Recordem que, gairebé vint anys abans, el tema tècnic en el concurs per proveir la plaça d'arquitecte municipal era un projecte de mercat públic per a Vilanova i la Geltrú. Tanmateix, el projecte que presentà Miró, pensat el 1916, s'assembla poc amb el que s'executà vint anys més tard, però ben segur que pogué utilitzar i actualitzar les dades que ja havia elaborat. El contingut d'alguns articles publicats per Miró que tracten de la configuració d'un

mercat públic mostren que era un tema que l'atreïa. A més, conjuntament amb un company, havia treballat en el projecte d'un mercat per a la ciutat de Reus, que es construí abans que el de Vilanova. Certament, el nom de Miró no figura en l'expedient de Reus, en el qual el seu company assumí totalment l'autoria del projecte. Però per a ell fou una experiència per fer el de Vilanova i la Geltrú. La comparació dels dos edificis no contradiu aquesta informació que s'ha tramés per via oral a l'àmbit familiar i entre alguns altres col·legues de professió. La construcció del Mercat de Vilanova s'inicià el 1935, i seguí sense interrupció quan, el febrer de 1936, fou restablert el Consistori suspès en les circumstàncies comentades, i quan el juliol de 1936 comença el període de la guerra. L'edifici es donà per acabat i s'inaugurà el primer d'abril de 1941.

També fou autor d'alguns projectes no executats, com un edifici per a l'Escola Industrial a la plaça de l'Estació, del qual només s'executaren les naus de tallers (1930). Quan al cap de vint-i-cinc anys es construí la resta de l'edifici, a càrrec del Ministeri d'Educació, el projecte fou d'un dels seus arquitectes.

Durant la Guerra Civil, Miró hagué de realitzar tasques singulars ben diferents de les que eren habituals. A l'estiu de 1936, els edificis de les comunitats religioses foren requisats pel Comitè de Defensa local, sorgit del poder revolucionari, per a ser destinats a altres usos. El de la Divina Providència i

el de les teresianes foren destinats a les noves escoles laiques de titularitat pública, i s'hi efectuaren obres d'adaptació a càrrec de l'Ajuntament. Miró redactà els projectes. A l'edifici de la Divina Providència, destinat al Grup Escolar Espartacus, s'hi introduïren reformes internes a la construcció antiga, a més de l'ampliació d'espais amb una construcció nova. A l'edifici de les teresianes, a la Rambla Principal, s'efectuà una redistribució interna per al Grup Escolar Lenin.

El febrer de 1938 començaren els bombardeigs sobre Vilanova i la Geltrú, que agafaren per sorpresa les autoritats, que no preveïen els danys materials que causaren a les zones afectades directament. Després del tercer bombardeig, l'alcalde encarregà a l'arquitecte municipal un informe urgent sobre els danys produïts i les causes que els ocasionaren, i sobre les mesures a prendre. L'encàrrec comprenia el tercer bombardeig i els que es poguessin produir en el futur, però també, retroactivament, els dos que s'havien produït abans. Miró va realitzar en cada cas un informe molt detallat, de manera que de la lectura d'aquests documents es dedueix la informació més precisa que existeix sobre allò que va passar i els danys materials i humans.

Un altre encàrrec d'urgència fou la construcció de refugis subterranis antiaeris en diversos indrets urbans, com ara la plaça de l'Ajuntament, els espais annexos a l'església de Sant Antoni i alguns altres, i també l'habilitació amb aquesta finalitat d'alguns soterranis ja

existents. Miró realitzà uns veritables projectes, no només uns croquis per sortir del pas, en una matèria en la qual hagué d'aguditzar els coneixements, ja que ben segur que no pogué consultar cap manual especialitzat.

També es portaren a terme obres de millora a l'hospital de Sant Antoni, dedicat fins a aquell moment a l'acolliment de malalts pobres, en règim de beneficència pública, per transformar-lo en un centre d'assistència sanitària.

Quan l'any 1939 s'acabà la Guerra, el nou Ajuntament li encarregà informes sobre els danys ocasionats en diversos edificis. He llegit, fa poc temps, un que en va fer sobre l'estat de l'església de Sant Antoni, que, a més de l'assalt de què fou objecte des de pocs dies després del 19 de juliol per part de bandes humanes que destruïren i cremaren el mobiliari, les imatges i els objectes de culte, seguí un procés d'enderrocament sistemàtic de l'edifici, entre el juliol i el novembre, a càrrec de brigades de treballadors organitzades i pagades. Aquest fou el procediment seguit, no pas l'incendi destructiu de l'edifici. En l'informe redactat per Miró es descriuen i s'avaluen els danys.

OBRES DE PROPIETAT PRIVADA

El treball de Miró a Vilanova no quedà limitat al propi de l'Ajuntament, sinó que rebé molts encàrrecs privats de reformes o de construccions d'edificis de nova planta. Fou l'autor de gairebé tots els projectes de les obres privades que es realitzaren en el perío-

Casa Soler i Miró. (Can Pahissa). 1923

Casa Joan Magrinyà i Mercader. (Casa Renard). 1923

de en què fou arquitecte municipal, càrrec amb el qual en aquella època no hi havia incompatibilitat amb la redacció de projectes privats que ell mateix havia de supervisar des del càrrec municipal.

Les obres projectades per Miró a Vilanova, i en altres localitats, principalment a Barcelona i a Cubelles (d'on també era arquitecte municipal), són el fruit d'encàrrecs rebuts, no pas de la iniciativa pròpia. Per tant, responen a les demandes dels clients i a les seves possibilitats econòmiques. La major part dels edificis construïts de nou són destinats a habitatges per a famílies del nivell econòmic mig o modest, d'una economia familiar dèbil que permet, amb esforç, tenir l'habitatge propi, per atendre les necessitats familiars, sense sumptuositat ni despeses considerades excessives. Tanmateix no eren unes perspectives per poder-se lluir gaire, per posar de manifest un treball creatiu com a arquitecte. No obstant això, quan es presentava una oportunitat adequada, que no era gaire sovint, Josep Maria Miró era capaç de projectar i executar edificis d'aquells que donen anomenada a un arquitecte.

Els edificis públics que hem esmentat en són un testimoni, i també alguns de privats. Els dos exemples més coneguts de Vilanova i la Geltrú són la casa Pahissa, de la rambla de la Pau, 46, i la casa Magrinyà, de la rambla Principal, 114-116. La primera és una construcció de planta quadrangular, composta de semisoterrani i de planta baixa. El projecte,

encarregat el 1916 pel propietari, Sebastià Soler Miró, conegut amb el renom de Pahissa, comprenia la construcció de la casa familiar i l'agençament del jardí. Les obres es portaren a terme fins al 1923, sense haver acabat l'execució total de projecte, que tenia prevista una alçada de dos pisos. Es tracta d'un edifici sumptuós, amb l'interior d'estil modernista i amb l'exterior més eclèctic.

El propietari que encarregà, el 1923, l'altre edifici esmentat, per a habitatge unifamiliar, fou Joan Magrinyà Mercader, d'ascendència vilanovina, resident a Barcelona, on explotava una xarcuteria força acreditada, a la Rambla del Centre, a la cantonada del carrer Nou de la Rambla. L'edifici consta de planta baixa i un pis, i amb un pati al darrere. Algunes vegades s'anomena casa Renard, ja que des de 1940 estigué llogada al dentista Lluís Renard Perucho. Els dos edificis citats figuren a l'inventari del Patrimoni Històric, Arquitectònic i Ambiental de Vilanova i la Geltrú (2009-2010) i han estat inclosos entre els edificis singulars i notables de l'arquitectura catalana del seu temps.

L'inventari esmentat considera la casa Magrinyà com un exemple de la versatilitat del seu autor, l'arquitecte Miró, qui es va adaptar als diferents corrents arquitectònics, fossin modernisme, noucentisme o racionalisme. En un article d'una revista estrangera d'arquitectura, que es refereix als edificis esmentats i a l'arquitecte Miró, comenta que es distingeix pel seu gran eclecticisme, que s'integra succes-

sivament en els corrents modernista, noucentista i preracionalista. Segons l'arquitecte Pere Marsé Ferrer, "la característica més marcada de Miró, al llarg de la vida professional, fou la facilitat amb què els seus dissenys s'adaptaven a tots els corrents d'estil del moment".

Altres edificis de Vilanova, dignes d'atenció i projectats per Miró, són alguns xalets de Ribes Roges i de Sant Cristòfol. Un cas singular és el projecte (1927) del conjunt de setze cases unifamiliars de planta baixa, que construí la cooperativa "Palacio del Obrero", fetes a l'empara de la llei de cases barates.

Miró intervingué en les obres de reforma i rehabilitació de diverses cases antigues, en general per obtenir-ne un aprofitament més gran. Un cas concret que es pot incloure en aquest apartat és l'encàrrec rebut del pintor Joaquim Mir relatiu a les obres de tancament del jardí de la seva casa del carrer de Sant Josep substituint una paret massissa al carrer lateral (de la Fraternitat), per una altra amb arcades que ressalta la bellesa del jardí.

A la dècada de 1950 Vilanova i la Geltrú inicià una certa expansió urbanística quan s'obriren alguns carrers (com ara el del Marquès del Duero, actual Albert Virella i Bloda) o se n'allargaren alguns altres (com el de l'Aigua o de Sant Onofre i alguns d'adjacents) en els quals s'aixecaren moltes cases senzilles, de planta baixa i un o dos pisos, unifamiliars o per a dues o tres famílies. La majoria dels propietaris o promotors acudi-

ren a l'arquitecte Miró perquè els fes un projecte per complir els requisits municipals. L'exigència dels propietaris, en general, era de la màxima senzillesa, sense cap despesa que es pogués considerar supèrflua. Miró seguí un tipus estàndard, amb finestres rectangulars a la façana, no amb balcons, rematades lateralment per uns pilars de totxanes de color vermellós. Aquests elements es poden veure en dotzenes d'edificis construïts a l'època que comentem.

El paper principal a Vilanova i la Geltrú de Josep Maria Miró Guibernau fou el d'arquitecte municipal. Per un concurs lliure, convocat per l'Ajuntament del seu moment, accedí a la categoria de funcionari municipal de nivell tècnic. Procurà exercir el càrrec d'una manera estrictament professional, amb un bon coneixement de la seva feina, en tots els aspectes, amb una dedicació entusiasta quant al compliment estricte del seu deure de servei públic. Exercí en situacions polítiques diverses, en totes les quals procurà distingir la feina professional de l'adscripció política dels alcaldes i regidors responsables de la gestió municipal. Fins al 1923 estigué al servei de majories de dreta i d'esquerra; a partir de 1923, serví els ajuntaments de designació governativa durant la dictadura del general Primo de Rivera; a la caiguda d'aquest règim, el 1930, serví el govern del període de transició, fins que el 1931 fou proclamada la República, que funcionà amb normalitat constitucional fins al juliol de 1936, amb una interrupció temporal ex-

cepcional, després del 6 d'octubre de 1934. El 19 de juliol de 1936 comença una etapa de govern, durant els dos anys i mig de la Guerra Civil, en què la corporació municipal està constituïda i funciona segons unes normes provisionals aprovades pel govern de la Generalitat de Catalunya. Com a conseqüència de les orientacions revolucionàries que s'imposaren, les corporacions municipals hagueren d'actuar en terrenys que no els eren propis. A partir de 1939 s'implantà el règim franquista, que sotmeté a un expedient de depuració tots els funcionaris públics. No he pogut consultar l'expedient que afectà Miró; el resultat fou absolutori i s'incorporà immediatament al seu lloc, que ocupà sense interrupció fins que passà a la classe reglamentària de jubilat. En tots els règims fou un servidor lleial del govern local. En el seu expedient administratiu no hi figura cap sanció. Alcaldes i regidors de totes les tendències polítiques confiaren en ell, que procurà mantenir aquesta confiança. Em sembla convenient ressaltar aquest comportament.

No vull dir ni donar a entendre que no tingué un ideari, unes simpaties i uns compromisos i comportaments cívics i polítics, però, conscient de la neutralitat que li exigia la condició de funcionari, es mantingué allunyat de qualsevol política de partit. Això li permeté servir amb lleialtat consistoris de totes les tendències. Íntimament tenia arrelat un sentiment catalanista i progressista, en la línia del seu cosí Amadeu Hurtado Miró, de qui era un admirador.

LA VINCULACIÓ A LA BIBLIOTECA MUSEU BALAGUER

He deixat per al final aquest aspecte. La primera vegada que el nom de Josep Maria Miró surt a les actes de la Junta de Patronat de la Biblioteca Museu Balaguer és el 29 de juliol de 1916. Llavors la Junta tenia el propòsit de construir una sala nova per a ampliació del museu (la que s'anomenaria Sala Silvela). La construcció de la sala i alguna obra complementària són la primera ampliació i millora de l'edifici proposada després de la mort de Víctor Balaguer, el 1901. Per fer les obres s'havia aconseguit una subvenció del Ministeri d'Instrucció Pública i Belles Arts, fet gens habitual en aquella època, la despesa de la qual s'havia de justificar abans de finalitzar l'any. Passaran molts anys fins que es pugui fer cap altra actuació d'aquest tipus. El febrer de 1915, la Junta encomanà el projecte a l'arquitecte vilanoví Josep Font i Gumà (Vilanova, 1859-1922), però s'hi va dedicar poc. Conscient de l'incompliment del contracte, que impedí tirar endavant el projecte –amb el risc de perdre la subvenció–, el mateix Font i Gumà proposà a la Junta que es consultés els joves arquitectes vilanovins Josep F. Ràfols Fontanals i Josep M. Miró Guibernau, per si el podien suplir, amb el compromís per la seva part que els passaria el que tenia fet i els supervisaria la feina si fos convenient.

Ràfols i Miró, tots dos nascuts a Vilanova el 1889, amb la carrera acabada els anys 1916 i 1913 respectivament, accepten l'encàr-

rec que se'ls proposa. Abans de dos mesos, el 26 de setembre, presenten a la Junta un avantprojecte, que modifica en part el donat a conèixer per Font, i que la Junta accepta. Amb aquest motiu són nomenats membres de la Junta consultiva. A la reunió següent, Miró, en nom propi i de Ràfols, presenta el projecte, que han fet desinteressadament, i que comporta la construcció d'uns fonaments sòlids per a l'edifici, prescindint dels que ja s'havien començat, que no es consideren prou resistents. De comú acord entre els dos arquitectes, Miró, que des del mateix any 1916 és arquitecte municipal de Vilanova, s'encarregarà de la direcció de l'obra. (La renúncia de Ràfols és deguda al fet que la seva dedicació a l'arquitectura s'orienta més cap als aspectes artístics i d'estudi que no pas cap al projecte i la construcció d'edificis). A la mateixa reunió s'exposa la necessitat de no demorar l'inici, atès que la subvenció s'ha de justificar abans d'acabar l'any.

El març de 1918, Miró sotmet a la consideració de la Junta un possible pla general d'ampliació i remodelació de l'edifici del Museu, com a complement i continuació del que presentà l'arquitecte Bonaventura Pollés l'any 1890, ja realitzat totalment, que comprenia les sales Maria i Isabel. Miró proposa dues alternatives; una és construir un saló simètric al Silvela, i l'altra, allargar l'edifici principal pel nord i pel sud, és a dir, ampliar la sala Pinacoteca i la Biblioteca, o construir unes sales annexes, augmentant la longitud de la façana principal, que permetria construir tres

sales més a la part posterior. Sense gaire discussió, la Junta s'inclina per la primera opció. Tot plegat no passa de l'esbós d'un possible pla marc, que no arriba a progressar.

El 1927 es produeix la mort de dos membres de la Junta. A partir de les ternes proposades per la pròpia Junta, l'Ajuntament designa Josep M. Miró Guibernau i Pau Alegre Pi per cobrir les vacants; prenen possessió el 16 de juny de 1928. A partir d'aquesta data, Miró, des de la Junta, a més del càrrec de comptador, atén les qüestions relacionades amb l'edifici, del qual, progressivament, va coneixent tots els detalls constructius i projecta i supervisa les reparacions i modificacions que s'hi han d'anar fent. Ell sempre tenia a punt una llista de les necessitats pendents i facilitava que se solucionessin en funció de les disponibilitats econòmiques ordinàries o d'algun ajut especial que es pogués rebre, que sovint exigia una execució i la justificació de la despesa en un termini fixat.

Entre els anys 1936 i 1947, la Biblioteca Museu Balaguer passa per un període institucional molt difícil a causa de la Guerra Civil, la postguerra immediata, i una situació peculiar i incerta, a partir del març de 1941, en què el Patronat, en lloc de recuperar les funcions que tenia des de la fundació 1936, és suspès en les mateixes i la institució passà a dependre directament de l'Estat, hi quedà incorporada, a desgrat del que es desitjava des de Vilanova, principalment per les persones vinculades a la institució. A partir de

1947, l'Ajuntament es preocupà de superar aquesta anomalia i d'aconseguir la recuperació del règim anterior a 1936, és a dir, la revocació de l'ordre ministerial que el 1943 havia establert la incorporació a l'Estat. Una nova OM, del 29 de novembre, anul·là l'anterior i retornà a la Junta els béns fundacionals. Llavors, es restablí la Junta amb les persones supervivents de la que funcionà fins al juliol de 1936, i es procedí a la designació de membres nous per a les vacants existents. Miró, era un dels supervivents; encara que suspès en les funcions, durant el període de més de deu anys, no s'havia quedat passiu, sinó que seguia en el que era possible la marxa de la Biblioteca Museu, encara que sense poder-hi intervenir.

Quan la Junta quedà de nou completa i constituïda, començà una etapa de normalitat, amb limitacions tanmateix, en la qual procurà actuar per a la bona marxa de la institució. D'aquesta voluntat, i de les intervencions de Miró, n'hi ha diverses mostres.

L'EXPANSIÓ DE LA BIBLIOTECA MUSEU BALAGUER DESPRÉS DE LA GUERRA CIVIL

El 8 de gener de 1949, l'Ajuntament acordà realitzar obres de reparació i remodelació al castell de la Geltrú per destinar-lo a museu, amb la proposta de cedir-lo en ús a la Biblioteca Museu Balaguer. La Junta de Patronat tractà la qüestió, per primera vegada, el 26 de febrer següent, i acceptà la proposta, sense precisar les condicions en les quals s'havia de

portar a terme. Per tractar d'aquestes actuacions i de l'ús posterior es creà una comissió mixta entre l'Ajuntament i el Patronat, formada, per l'alcalde i dos regidors, i per Josep Maria Miró i Alexandre de Cabanyes, membres del Patronat.

Aquesta qüestió es desenvolupà amb lentitud. Feia poc temps que el primer pis i la planta baixa castell del Castell havien quedat lliures i a la disposició de l'Ajuntament, propietari de l'immoble; abans havien estat ocupats per serveis públics diversos, sovint secundaris i provisionals; l'estat de conservació era molt deficient. Dedicar els espais a una altra funció exigia una intervenció a fons; calia preveure un pla d'usos i d'obres limitat als espais disponibles. L'Ajuntament cedí l'ús i la gestió a la Biblioteca Museu Balaguer, de la qual fou una dependència més. El projecte de reforma i rehabilitació s'encomanà a l'arquitecte Miró que preveia un desglossament de l'obra per tal d'executar-la en fases independents, sistema condicionat pel finançament disponible. El primer acord de cessió fou ratificat el 21 de juny de 1952, un cop finalitzada la primera etapa de les obres. Les sales del primer pis del castell de la Geltrú quedaren obertes al públic com a museu a la festa major de 1952. Posteriorment s'emprengué la rehabilitació de la planta baixa. El projecte de Miró comprengué també la modificació de la façana de l'edifici de la plaça de Font i Gumá, substituint l'arcada que s'introduí en la reconstrucció iniciada l'any 1917 per una paret massissa més d'acord amb el conjunt antic de l'edifici.

En aquests anys, les obres s'executen per fases, a mesura que es disposa dels recursos necessaris, en general de poca quantia, de 50.000 a 200.000 pessetes, obtinguts de la Diputació i en algun cas de l'Estat o de l'Ajuntament. Les obres, per a les quals s'ha de tenir un projecte preparat, es poden considerar com a menors o de reparació extraordinària.

RESTAURACIÓ I REMODELACIÓ DE LES SALES DEL MUSEU

A les reunions de la Junta del 1949 es parla de la rehabilitació de la casa de Santa Teresa, per refer-la tal com estava en vida de Víctor Balaguer, i com a record permanent a la seva figura. Miró fa el projecte i s'inicien les obres, que queden enllestides el 1954. També es proposa l'arrebossat, que no s'arriba a fer, de les façanes lateral i posterior de l'edifici, l'exterior de les sales Maria i Silvela, que no havia quedat enllestit quan es construïren. Tot seguit s'adequa la sala Isabel; s'hi fa un paviment nou de tipus continu i s'hi col·loca un velàrium, de manera que queda més recollit l'espai dedicat a l'exposició de pintura. S'aprofita l'ocasió per habilitar una saleta contigua, entre la cruïlla i la sala Isabel, per situar-hi la col·lecció egípcia, amb la mòmia com a peça principal; fins llavors era a la sala Isabel, juntament amb altres col·leccions, sense una distinció clara.

El 15 de febrer de 1964 la Junta estudia la modernització de la sala Maria, l'antiga sala d'escultura. El projecte arquitectònic que proposa Miró consisteix bàsicament en la

partició vertical de la sala amb la construcció d'un sostre entremig, per abaixar l'alçada útil del recinte; es preveu que en el futur es pugui habilitar el primer pis. El propòsit s'apunta, però de moment no es desenvolupa; tanmateix s'anticipa en bastants anys. Les obres que hem descrit han donat lloc a una modificació important de la configuració del Museu. Han quedat sense realitzar algunes previsions més o menys definides. L'actuació de Josep Maria Miró s'acabà amb la seva mort a Barcelona el 5 d'abril de 1966. Era un dels membres més antics de la Junta; malgrat que residia habitualment a Barcelona, era un dels que hi tenia una dedicació més intensa i dels assistents més regulars a les reunions.

RELACIÓ AMB LES INSTITUCIONS I ELS ESDEVENIMENTS DE VILANOVA

Persona de temperament afable i bonhomí, Josep Maria Miró Guibernau era sensible a la vida espiritual de Vilanova; fou soci de l'Ateneu i d'altres entitats culturals. En el període de 1916 a 1919 col·laborà al Diari de Vilanova, sovint amb el pseudònim de Màrius, amb articles, en català, de caire literari, i alguns sobre temes de la seva professió. Tota la vida mantingué l'amistat amb alguns companys que havia conegut a l'escola del senyor Gomis. Adquiria totes les publicacions que s'editaven a Vilanova i la Geltrú; també obres dels artistes locals.

A Barcelona era soci i col·laborà amb diverses institucions culturals. Durant uns anys ho

fou de l'Ateneu Barcelonès. En l'àmbit corporatiu dels arquitectes, participà en alguna revista professional i presentà una ponència al Congrés d'Arquitectes en llengua catalana (1932) sobre política urbanística i sobre les bases per a ordenacions urbanes dels municipis. Tota la vida fou un col·leccionista de segells entusiasta; en posseïa una col·lecció extensa i excel·lent. De l'u de maig de 1925 fins al 22 de juny de 1935 fou president del Círculo Filatélico y Numismático de Barcelona. El 1951 donà suport a la fundació de la Penya Filatèlica de Vilanova, de la qual fou nomenat president honorari.

El 22 de juny de 1931, es va casar amb Odi-la Gumà Carreras (Vilanova, 1904 – Barcelona, 1978), la petita dels set fills de Sebastià Gumà Suris, administrador del Banc de Vilanova, fill a la vegada de Francesc Gumà i Ferran. El matrimoni va tenir tres fills: Maria Neus (Vilanova, 1932 - Barcelona 1974), pianista que morí jove, Josep Anton (Vilanova, 1936), religiós escolapi, figura destacada de l'Escola Pia mundial, i Francesc Xavier (Barcelona, 1943).

Quan morí, el 5 d'abril de 1966, als 77 anys, fou enterrat al cementiri de Vilanova i la Geltrú, en un panteó que ell mateix havia dissenyat. Després de la mort, el seu record públic s'ha anat esvaint. Però la seva obra és permanent i forma part del paisatge urbà i de la història de Vilanova. He volgut esbossar alguns aspectes de la seva aportació al desenvolupament de Vilanova i la Geltrú. En

fer-ho, una vegada més, he revifat el convenciment que és un personatge que mereix un estudi molt més ampli. En aquest sentit, vull expressar l'esperança que aquest estudi pugui arribar a ser una realitat. Miró Guibernau no tingué continuïtat professional ens els seus descendents. Actualment, però, un besnét, nèt de la seva filla Maria Neus, Enric Rosés i Carreras, és estudiant de l'Escola Tècnica

Superior d'Arquitectura de Barcelona, i ha fet una extensa recopilació de dades de l'obra del seu avantpassat, que li serviren per a un treball de final de batxillerat, ben qualificat, que té base per convertir-se en un altre de més elaborat, en el qual s'analitzi amb més professionalitat l'obra de Josep Maria Miró Guibernau i en deixi constància permanent i definitiva.